

CSR แก้ปัญหา สิ่งแวดล้อมไม่ได้

การรณรงค์เรื่องสิ่งแวดล้อมนั้นดี แต่ CSR ไม่ได้มี
ไว้เพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ มันคนละเรื่องกัน

สถานการณ์สิ่งแวดล้อมไม่ได้เลวร้าย

คนทั่วไปมักได้รับการโฆษณาชวนเชื่อว่า สิ่งแวดล้อมเลวร้ายลง
มากแล้ว แต่จากการรายงานสถานการณ์มลพิษและสิ่งแวดล้อมที่เสนอโดย
สถาบันไทยพัฒนา พบว่า ปัญหาดังกล่าวยังไม่รุนแรงนัก กล่าวคือ กรณีน้ำ
เสียที่พบในแม่น้ำสายสำคัญ ปรากฏว่าสถานการณ์ในปี 2550 กลับดีกว่าปี
ก่อน กรณีที่ว่าอาจมีการใช้ถ่านหินมากขึ้นกว่าการใช้ก๊าซธรรมชาตินั้น ก็ยัง
ไม่พบตัวเลขที่ชัดเจนและยังไม่ได้มีการพิสูจน์ว่าการใช้ถ่านหินทำให้เกิด
มลพิษมากกว่าการใช้ก๊าซแต่อย่างใด ส่วนปัญหาเรื่องเสียงก็ไม่ได้เพิ่มขึ้น

สำหรับกรณีภาคของเสียเพิ่มขึ้นเพียง 1.7% นั้นถือว่าน้อยมาก
ส่วนภาคของเสียอันตรายก็เกิดขึ้นในปริมาณที่ใกล้เคียงกับปีก่อน และส่วน
ใหญ่เกิดในเขตกรุงเทพมหานคร อันเป็นเขตการปกครองที่ภาคหรือขยะ
ทั้งหลายได้รับการกำจัดสำเร็จทั้งหมด จึงไม่น่าจะมีปัญหาอะไร ส่วน
สารเคมีก็มีการใช้เพิ่มเพียง 1.5% ซึ่งต่ำมาก และปี 2550 มีผู้ป่วยด้วย
สารเคมีเพียง 1,298 รายเท่านั้น

ใครคือผู้แก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม

สถาบันไทยพัฒนาพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ
(ยกเว้นกรุงเทพมหานคร) สามารถจัดการขยะได้เพียง 20% แสดงว่าจุด
หลักของปัญหาสิ่งแวดล้อม ก็คือ องค์กรของรัฐไม่สามารถดำเนินการหน้าที่
ได้อย่างมีประสิทธิภาพ วิสาหกิจเอกชนแทบไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องด้วยเลย
ดังนั้น เราจึงควรพุ่งเป้าไปที่ผู้บริหารหรือผู้คุมกฎหมาย

ปัญหาหลักของสิ่งแวดล้อมอยู่ที่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมส่วน
น้อยที่ปล่อยมลพิษ เป็นการกระทำผิดต่อกฎหมายทั้งทางแพ่งและทางอาญา
ในข้อหาละเมิดต่อผู้บริโภคหรือประชาชนที่อยู่ใกล้เคียง รวมทั้งการต้อง
ขอหากการกระทำโดยประมาททำให้ผู้อื่นเสียชีวิต (ถ้ามี) หรือพยายามฆ่าใน
กรณีที่ทางเจ้าหน้าที่ได้เตือนไว้แล้วแต่ยังไม่หยุดการปล่อยมลพิษร้ายแรง
เป็นต้น ดังนั้นจึงควรจัดการเฉพาะรายซึ่งดำเนินการได้ง่าย ยกเว้น
เจ้าหน้าที่จะ ‘ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่’ มากกว่าการรณรงค์แบบเหวี่ยงแห

ภาคเอกชนจะเกี่ยวข้องไหม

สำหรับการป้องปรามนั้น รัฐบาล ภาคประชาสังคม หรือเครือข่าย
ธุรกิจเพื่อสิ่งแวดล้อม ควรจับตาวิสาหกิจที่มีศักยภาพในการทำลาย
สิ่งแวดล้อมเป็นพิเศษ และให้การศึกษาวิสาหกิจเหล่านี้ ไม่ให้สร้างปัญหาใน
อนาคต แต่น่าแปลกใจ NGO ประเภทนี้มีน้อยในประเทศไทย มีแค่ NGO
ประเภทที่เน้นการทำดีซึ่งเป็นรูปการบำเพ็ญประโยชน์

สิ่งที่ควรรณรงค์เพิ่มเติมในแวดวงธุรกิจและผู้บริโภคก็คือการ
ร่วมกันสร้างแรงบีบบังคับทางการตลาดต่อวิสาหกิจที่มีโอกาสที่จะก่อมลภาวะ
เช่น การรณรงค์ให้วิสาหกิจเหล่านี้มี ISO 14001, ISO 18000 หรือ ISO

CSR กับปาหี่ของ วิสาหกิจข้ามชาติ

ที่ว่าเป็นปาหี่เพราะมีการบิดเบือนความรับผิดชอบ
ต่อสังคมเป็นการอาสาทำดี กลายเป็นสังคมเป็นหนี้บุญคุณ
ของธุรกิจไปเสียอีก

การสัมมนานานาชาติ

ปาหี่ CSR ของวิสาหกิจข้ามชาติ พบเห็นในโอกาสที่ผู้เขียนไป
เป็นวิทยากร ในงานสัมมนาระหว่างประเทศเรื่อง CSR ที่นครโฮจิมินห์
ประเทศเวียดนาม ในระหว่างวันที่ 27-28 กันยายน 2550 งานสัมมนา
ดังกล่าวก็คือ Asian Forum on Corporate Social Responsibility, 2007 ซึ่ง
มีผู้เข้าร่วมงานถึง 550 คนจาก 34 ประเทศ มาจากองค์กรต่าง ๆ ถึง 369

26000 ในอนาคต เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น หากไม่
จะรณรงค์งดซื้อสินค้า เป็นต้น

อย่างไรก็ตามมาตรฐาน ISO เหล่านี้ก็มักทำโดยสมัครใจ ทำให้การ
แก้ไขปัญหาล้างแวล้อมไม่ประสบความสำเร็จ ยิ่งให้ทำตามความสมัครใจ
เท่าไร ก็ยิ่งจะเป็นการปล่อยปละละเลยมากเท่านั้น ส่วนผู้ที่รณรงค์
เรื่องสิ่งแวดล้อมก็เพียงแต่ได้จัดกิจกรรมรณรงค์ไปตามความพอใจ แล้วก็
เลิกกันไปแบบ 'จุดพลุ' แต่ไม่เกิดประสิทธิผลหากเจ้าหน้าที่เพิกเฉยโดย
ถือหลักให้เป็นไปตามสมัครใจ

ข้อสังเกต

อาจกล่าวได้ว่า ปัญหาสิ่งแวดล้อมจะไม่เกิดขึ้นหากรัฐบาลไม่เอาหู
ไปนาตาไปไร่ และบังคับใช้กฎหมายโดยเคร่งครัดเพื่อประโยชน์ต่อสังคม
ส่วนรวม ปัญหาความวิบัติของสิ่งแวดล้อมเกิดจากผู้กระทำผิดรายสำคัญ
จำนวนน้อย การรณรงค์จึงต้องเน้นการป้องปรามผู้กระทำผิด โดยอาศัย
กฎหมายและแรงบีบบังคับทางสังคมและจริยธรรมเป็นตัวช่วย ไม่ใช่การไป
เที่ยวรณรงค์ให้ประชาชนรักสิ่งแวดล้อมในขณะที่มีคนทำลายสิ่งแวดล้อม
'ลอยนวล' อยู่ทุกวัน

การแก้ปัญหาจึงไม่ใช่อยู่ที่การรณรงค์ส่งเสริมให้คนทำดี
เพราะยิ่งส่งเสริมมากก็จะดูเหมือนจะเบี่ยงเบนความสนใจให้หันไป
จากคนทำผิด การส่งเสริมให้วิสาหกิจอาสาทำดี จึงไม่สามารถ
แก้ปัญหาได้จริง เป็นเพียงกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เท่านั้น

หมายเหตุ

เป็นส่วนหนึ่งของข้อคิดเห็นที่ผู้เขียนนำเสนอต่อที่ประชุมโต๊ะกลมว่าด้วยการส่งเสริม
ความรับผิดชอบต่อสังคมของวิสาหกิจ เรื่อง 'การระวังและป้องกันปัญหามลพิษและ
สิ่งแวดล้อมของไทย' ซึ่งจัดโดยศูนย์ส่งเสริมธุรกิจเพื่อสังคม กระทรวงการพัฒนาสังคม
และความมั่นคงของมนุษย์ ร่วมกับสถาบันไทยพัฒนา อาคาร 60 ปี กรม
ประชาสัมพันธ์ บ้านราชวิถี พญาไท ในปี 2551